

Nr 90.

Af herr **Leander**, *angående direktören vid straffängelset i Västerås
Carl Emil Wallgrens ålderstillägg.*

Bland villkor för åtnjutande af löneförmåner enligt stat, fastställd för fängvårdsstaten af 1910 års Riksdag, stadgas, beträffande rätt till aflöningsförhöjning efter viss tid, att sådan förmån vinnes efter fem års fortsatt innehafvande af tjänst i *samma lönegrad*, samt att den som befordras till annan befattning vid fängvårdsstaten, endast kan tillgodoföras ett eller båda tilläggen i den nya tjänsten i den mån så erfordras, för att hans aflöning där ej må understiga den å den förra befattningen (k. kung. 30 sept. 1910). Därmed var bestämmelsen om »*likartade tjänster*», som dittills gällt i dylika fall, upphäfd.

I följd häraf inträffade det, att flere fängelsedirektörer, hvilka kort efter ingången af år 1911, då den nya lönestaten trädte i kraft, transporterats till andra direktörstjänster inom fängvården, icke fingo — hvad de eljest, enligt de äldre bestämmelserna, utan vidare skulle ha fått — för rätt till ålderstillägg tillgodoräkna sig föregående tjänstetid som ordinarie, enär de tillträdte med högre begynnelselöner aflönade befattningar än dem å de tjänster, de lämnat.

Det är speciellt ett sådant fall, som jag på grund af särskilda omständigheter vid detsamma, velat förelägga Riksdagen.

Den 30 januari 1905 utnämndes till direktör vid numera indragna Centralfängelset (för kvinnor) i Göteborg nuvarande direktören vid Västerås straffängelse, Carl Emil Wallgren, som dessförinnan på förordnande skött tjänsten från den 16 juni 1903. Bland aflöningsvillkoren — de då för tiden gängse åberopade — gällde beträffande ålderstillägg sådan rätt efter förutnämnda äldre grunder. Hvad som därjämte särskildt bör framhållas är, att, då numera, enligt bestämmelser från och med år 1911, tjänsteman inom fängvårdsstaten är underkastad skyldigheten att med

bibehållande af innehafvande tjänstegrad och aflöningsförmåner låta sig förflyttas till annan fängvårdstjänst, sådan skyldighet icke då fanns stadgad. När därför tanke uppstod att indraga Göteborgsfängelset och Wallgren icke ansågs kunna *mot sin vilja* förflyttas till annan fängvårdstjänst, tillfrågades han härom. Härpå afgaf Wallgren i en skriftlig förklaring ett med trenne förbehåll jakande svar. Bland förbehållen gällde ett just rätten att å den nya tjänsten få tillgodoräkna sig ordinarietiden i Göteborg för vinnande af ålderstillägg.

Denna till vederbörande öfverlämnade förklaring måste anses ha godtagits, då densamma sedermera i offentliga handlingar åberopats i samband med omnämnande af hans villighet att mottaga transport. I detta afseende kan exempelvis hänvisas till Kungl. Maj:ts nåd. prop. till 1909 års Riksdag, 2:a hufvudtiteln (under wäxjöfängelset, sid. 9) samt till statsutskottets utlåtande nr 3 vid samma års Riksdag, sid. 58. Då villighetsförklarandet stod och föll med villkoren, kunde man tydligen ej acceptera det förra utan att ock godtaga de senare.

Emellertid indrogs göteborgsfängelset den 31 mars 1909, hvarefter Wallgren emottog förordnande att uppehålla den ledigvordna direktörsbefattningen vid dåvarande länsfängelset i Västerås. Denna tjänst skulle, uppå fängvårdsstyrelsens underd. framställning därom, tills vidare lämnas obesatt i afvaktn på genomförandet af löneregleringen och därmed i samband stående frågor inom fängvården. Det torde här böra framhållas, att, om däremot tjänsten i fråga tillsatts under år 1909, och Wallgren, såsom ganska sannolikt, då ju hans snara placering var en ej oviktig sparsamhetsfråga, därtill utnämnts, hade hans rätt till ålderstillägg sedermera från och med år 1911 varit odisputabel. På visst sätt var det därför platsens nämnda öppenstående, som framkallat denna ålders-tilläggsfråga.

Emellertid ledigförklarades västeråstjänsten samt söktes och — den 30 januari 1911 — erhöles af Wallgren, som dessförinnan inom föreskrifven tid anhållit att från och med år 1911 komma i åtnjutande af första ålderstillägget.

Sådant tillägg har dock, såsom förut antydts, icke tillerkänts honom. Då Wallgren frivilligt sökt sin nu innehafvande tjänst, hvarförinnan han delgifvits villkor och bestämmelser för åtnjutande af de med densamma förenade nya aflöningsförmånerna och då bland dessa bestämmelser andra grunder — de ofvan först åberopade — stadgats för transporterad tjänstemans rätt till ålderstillägg, har Wallgren i och med den ovillkorliga

ansökningen ansetts ha frånträtt sina ofvannämnda förbehåll. På sådan grund har Kungl. Maj:t (den 12 maj 1911), uppå Wallgrens underd. ansökan, icke kunnat bifalla densamma.

Beträffande denna kanske afgörande punkt, att Wallgren utan åberopande af sitt förbehåll sökt västeråstjänsten, ändock han bort ha ägt vetskap om de nya ålderstilläggsbestämmelserna, torde böra sägas några ord.

Wallgren borde antingen i särskild framställning före ansökandet ha förvissat sig om den fortfarande bärigheten af sina förbehåll eller ock affattat själfva ansökningen i sådant afseende villkorlig. I dylikt fall torde till äfventyrs hvarken fängvårdsstyrelsens eller Kungl. Maj:t kunnat frånträda ofvan antydda juridiska synpunkt. Saken hade väl därför antingen förelagts Riksdagen eller ock hade vid ansökningen intet afseende fästs, utan en medsökande utnämmts. I senare fallet samt vid ogynnsam utgång i det förra hade Wallgren, utan att vidare anmäla sig till någon tjänstebefattning i fängvården, med åberopande af flera prejudikat (Nytt juridiskt arkiv år 1899, sid. 178—184 och år 1910 sid. 277—279 samt riksdagsbeslut rörande direktören och predikanten vid indragna Centralfängelset å Norrmalm) vetat att utverka sig lön å indragningsstat, motsvarande samtliga sina aflöningsförmåner å göteborgsfängelset, en eventualitet, som ur sparsamhetssynpunkt väl icke varit önskvärd.

För öfrigt må det på allvar sättas i fråga, huruvida staten bör — om öfverhufvud de af Wallgren gjorda förbehållen, i rätt tid utnyttjade, anses skola ha för honom medfört åsyftadt gagn — begagna sig af den blunder, Wallgren till äfventyrs kan sägas ha gjort sig skyldig till, för att undslippa en eljest gifven skyldighet.

På grunder, som i det föregående utvecklats och eljest i saken kunna inhämtas, får jag vördsamt hemställa,

det Riksdagen ville förklara direktören vid straff-fängelset i Västerås Carl Emil Wallgren berättigad att från och med den 1 januari 1911 komma i åtnjutande af det med hans innehafvande tjänst förenade 1:sta ålderstillägg.

Stockholm den 26 januari 1912.

Ulrik Leander.